

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Andra kammaren.

Nr 6.

Tisdagen den 31 januari.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 24 och den 25 innevarande januari.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Rosén* propositionerna:

nr 29, angående ersättning till generalmajoren A. F. Hultkrantz för av honom i egenskap av beställningshavare å reservstat erlagda pensionsavgifter; och

nr 30, angående försäljning av visst område av Visborgs kungsladugård;

av herr statsrådet *Gärde* propositionerna:

nr 32, med förslag till lag angående fylleri m. m.;

nr 33, med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 15 och 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon; och

nr 38, angående ändrade grunder för bistånd till återupprättande av viss industriell verksamhet i Nederkalix socken; samt

av herr statsrådet *Lyberg* propositionerna:

nr 31, med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker;

nr 36, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, m. m.; och

nr 37, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogs Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 26, med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till kungörelse angående förbud mot utförsel från riket av smidbart järnskrot. *Vid remiss av propositionen nr 26.*

Ordet begärdes därvid av herr **Röing**, som yttrade: Herr talman! Den hemställan, som Kungl. Maj:t framför i den nu föredragna propositionen, nr 26, står i strid icke blott till den kloka handelspolitik, som vårt land fört även under de ytterst brydsamma krisåren efter världskriget, utan även till de

Andra kammarens protokoll 1928. Nr 6.

1

Vid remiss av
propositionen
nr 26.

(Forts.)

fullt riktiga principuttalanden, som Genève-mötet i fjol gjorde och vilka uttalanden enligt trontalet den nu sittande regeringen helt och fullt gillar.

Jag vill naturligtvis icke hava sagt, att denna proposition på något sätt strider mot den konvention, som till följd av Genève-mötet även har undertecknats av Sverige, emedan denna konvention medger att medlemmar av Nationernas förbund för en viss tid besluta exportförbud å järnskrot. Men jag är övertygad om — och jag har talat med personer, som bevistat Genève-mötet — att man då helt naturligt tänkte sig detta medgivande innefatta, att stater, som fört en motsatt handelspolitik mot vad vi gjort här i Sverige och vilka stater under dessa krisår haft bestående exportförbud, skulle övergå till dylika av provisorisk natur, men knappast, att ett land som Sverige, vilket under hela kristiden avhållit sig från att införa sådana exportförbud eller höja sina tullar, nu skulle slå in på en dylik protektionistisk väg som regeringen föreslår.

Jag är icke blind för, att sådana exceptionella förhållanden kunna råda i ett land, att riksdagen måste besluta en så ytterst förhatlig åtgärd som att införa ett exportförbud; men jag har litet svårt att förstå, att ett land, som fört en sådan handelspolitik som Sverige, skall vidtaga en dylik åtgärd för en handelsvara som järnskrot, därför att vår järnindustri icke anser sig kunna eller vilja betala samma pris för järnskrot, som järnindustrien i Tjeckoslovakien och Polen är villig betala, trots att frakterna för denna billiga vara från Sverige till dessa länder helt naturligt äro högst avsevärda.

Jag tillåter mig därför, herr talman, ställa en vördsam vädjan till lagutskotten, till vilka, enligt vad jag erfarit, denna proposition kommer att remitteras, att utskottet ingående undersöker, huruvida verkligen så tungt vägande skäl förefinnas för riksdagen att göra ett avsteg från den hittills förda handelspolitiken och för utskottet att tillstyrka antagandet av Kungl. Maj:ts proposition.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt att hänvisa ifrågavarande proposition jämte det i anledning av densamma inom kammaren avgivna yttrandet till behandling av lagutskott.

Härpå föredrogos var för sig övriga å bordet vilande propositioner; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 27, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 28, angående vissa ändringar i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa, i vad angår kautschukringar m. m. till motorvelocipeder;

till statsutskottet propositionen, nr 22, angående inredande av en hiss i Lunds universitets historiska museum; samt

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 25, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; och

nr 23, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark.

§ 4.

Föredrogs och överlämnades till kammarens fjärde tillfälliga utskott herr *Sjölanders* på kammarens bord liggande motion nr 384.

Härefter föredrogs motionen nr 385 likaledes av herr *Sjölander* angående *Ang. motionen nr 385 inom andra kammaren.* lättnader för medellösa, skötsamma lantarbetare i villkoren för egnahems lån; och yttrade därvid

Herr **talmannen**: Denna motion avser ett ämne av beskaffenhet att tillhöra jordbruksutskottets behandling.

Den är emellertid icke väckt inom den tid, som i § 55 riksdagsordningen är föreskriven för avgivande av motion, tillhörande behandling av ständigt utskott. Jag finner mig följaktligen förhindrad framställa proposition å motionens remitterande till utskott.

Herr talmannens propositionsvägran godkändes av kammaren.

Vid nu skedd föredragning av herr *Sjölanders* motion nr 386 angående lant- *Ang. motionen nr 386 inom andra kammaren.* arbetarnas arbetstidsfråga yttrade

Herr **talmannen**: Denna motion avser ett ämne av beskaffenhet att tillhöra lagutskotts behandling.

På grund härav och i övrigt av skäl, som av mig angivits beträffande motionen nr 385, finner jag mig förhindrad framställa proposition på förevarande motions remitterande till utskott.

Jämväl denna propositionsvägran godkändes.

Vidare föredrogs och hänvisades till kammarens fjärde tillfälliga utskott herr *Sjölanders* motion nr 387.

Herr *Sjölanders* motion nr 388 angående den s. k. nöjesskattens omläggning *Ang. motionen nr 388 inom andra kammaren.* till statsskatt m. m. föredrogs härefter.

Därvid yttrade

Herr **talmannen**: Denna motion avser ett ämne av beskaffenhet att böra behandlas av bevillningsutskottet.

Jag finner mig i anledning härav nödsakad vägra proposition jämväl å denna motions hänvisande till utskott.

Kammaren godkände även denna propositionsvägran.

Herr *Sjölanders* härpå föredragna motion nr 389 remitterades till kammarens tredje tillfälliga utskott.

Slutligen föredrogs herr *Olssons* i Blädinge *m. fl.* motion nr 390 angående *Ang. motionen nr 390 inom andra kammaren.* ändring i visst syfte i förfarandet vid taxering av jordbruksfastighet; och yttrade därvid

Herr **talmannen**: Då förevarande motion avser ett ämne, som tillhör bevillningsutskottet, nödgas jag vägra proposition även å denna motions remitterande till utskott.

Jämväl denna herr talmannens propositionsvägran blev av kammaren godkänd.

§ 5.

Statsutskottets utlåtande nr 1, som nu föredrogs, bordlades åter.

§ 6.

Härpå föredrogs statsutskottets memorial, nr 13, med anledning av remiss från första kammaren av en av herr E. Lundell m. fl. väckt motion.

Kammaren beslöt lägga memorialet till handlingarna med förklarande, att motionen vore av beskaffenhet att tillhöra jordbruksutskottet.

§ 7.

Vidare föredrogs statsutskottets memorial, nr 14, i anledning av remiss från andra kammaren av en av herr G. Olsson i Ramsta m. fl. väckt motion.

Kammaren biföll utskottets hemställan samt beslöt hänvisa motionen till sitt fjärde tillfälliga utskott.

§ 8.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Björkman m. fl.*, nr 391, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 17, med förslag till lag om arv m. m.;

herr *Christenson* i Södertälje *m. fl.*, nr 392, i anledning av samma proposition;

herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*, nr 393, i anledning av samma proposition;

herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, nr 394, i anledning av samma proposition;

fru *Nordgren m. fl.*, nr 395, i anledning av samma proposition;

herr *Forssell*, nr 396, angående utredning m. m. i fråga om begagnandet av cyanväte till förgörande av ohyra och andra djur;

herrar *Johansson* i Krogstorp och *Magnusson* i Skövde, nr 397, i fråga om verkställande av en allsidig utredning om jordbrukets ekonomiska förhållanden m. m.;

herr *Björnberg*, nr 398, angående vissa ändringar i förordningen om motorfordon och i lagen om ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik;

herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*, nr 399, angående lantarbetarnas bostadsförhållanden;

herr *Hage m. fl.*, nr 400, angående genomförande av ett världsspråk;

herrar *Andersson* i Rasjön och *Schill*, nr 401, angående vidtagande av åtgärder för ökad användning av inhemskt bränsle;

herr *Hallén m. fl.*, nr 402, i fråga om beredande av skydd mot oskäligen anspråk på ersättning jämlikt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk;

herr *Hedin m. fl.*, nr 403, angående vissa åtgärder i syfte att främja användandet av inhemskt arbete och inhemska varor;

herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, nr 404, angående fastställande vid statens järnvägar av billiga och ändamålsenligt avvägda fraktsatser för jordbruksprodukter;

herr *Lindgren m. fl.*, nr 405, angående förnyad oktroj för aktiebolaget Jordbrukarbanken;

herr *Weijne*, nr 406, angående beredande åt ämnena modersmålet och räkning av en starkt ställning vid rikets folkskolor;

herr *Månsson* i Erlandsro, nr 407, angående åstadkommande av en effektivare personalbokföring i riket; och

herr *Anderson* i Storegården *m. fl.*, nr 408, angående införande av ändamålsenligare taxor och utarbetande av plan för en rationell kraftförsäljningspolitik vid statens kraftverk.

Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Morfelddt</i>	under 6 dagar fr. o. m. den 1 febr. och
» <i>Olsson</i> i Broddbo	» 7 » » » 1 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 7.22 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 1 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs var för sig följande å kammarens bord vilande Kungl. Maj:ts propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 29, angående ersättning till generalmajoren A. F. Hultkrantz för av honom i egenskap av beställningshavare å reservstat erlagda pensionsavgifter;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 30, angående försäljning av visst område av Visborgs kungsladugård;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 32, med förslag till lag angående fylleri m. m.; och

nr 33, med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 15 och 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon;

till statsutskottet propositionen, nr 38, angående ändrade grunder för bistånd till återupprättande av viss industriell verksamhet i Nederkalix socken; samt

till bevillningsutskottet propositionen, nr 31, med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker.

Vid härpå skedd föredragning av propositionen, nr 36, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, m. m. hänvisades densamma i vad den avsåge godkännande av förslag beträffande storleken av viss ersättning till kontrolltjänsteman till statsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Slutligen föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet propositionen, nr 37, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

§ 2.

Vidare föredrogs följande på kammarens bord liggande motioner; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 391 av herr *Björkman m. fl.*;

nr 392 av herr *Christenson* i Södertälje *m. fl.*;

nr 393 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*;

nr 394 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*; och

nr 395 av fru *Nordgren m. fl.*;

till kammarens andra tillfälliga utskott motionen nr 396 av herr *Forssell*;
samt

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionen nr 397 av herrar *Johansson*
i Krogstorp och *Magnusson* i Skövde.

Vid föredragning härpå av motionen, nr 398, av herr Björnberg, angående
vissa ändringar i förordningen om motorfordon och i lagen om ansvarighet för
skada i följd av automobiltrafik begärdes ordet av *Ang.
återkallande
av en motion.*

Herr **Björnberg**, som yttrade: Herr talman! Då det gjorts gällande betänkligheter, huruvida icke viss del av motionen vore av beskaffenhet att böra behandlas av ständigt utskott, ber jag att få återtaga motionen.

Kammaren biföll den av herr Björnberg gjorda anhållan.

Härefter föredrogos övriga på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionen nr 399 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*;

till kammarens femte tillfälliga utskott motionen nr 400 av herr *Hage m. fl.*;

till kammarens tredje tillfälliga utskott motionen nr 401 av herrar *Andersson* i Rasjön och *Schill*;

till kammarens första tillfälliga utskott motionerna:

nr 402 av herr *Hallén m. fl.*; och

nr 403 av herr *Hedin m. fl.*;

till kammarens tredje tillfälliga utskott motionen nr 404 av herr *Olsson* i Kulenbergstorp *m. fl.*;

till kammarens femte tillfälliga utskott motionen nr 405 av herr *Lindgren m. fl.*;

till kammarens första tillfälliga utskott motionen nr 406 av herr *Weijne*;
samt

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionerna:

nr 407 av herr *Månsson* i Erlandsro; och

nr 408 av herr *Anderson* i Storegården *m. fl.*

§ 3.

Föredrogos vart för sig och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 4.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 1, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Ang.
förstärkning
av anslaget
till
Kungl. Maj:ts
hovhållning.

Punkten 1, angående förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit i den till riksdagen avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1928—1929 hemställde utskottet, att riksdagen måtte, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 150,000 kronor.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr Spångberg: Herr talman! Under remissdebatten i år talade ordföranden för socialdemokratiska partiet om samförstånd och samarbete mellan de olika samhällsgrupperna i folkhemmet Sverige. Det ser onekligen en smula underligt ut i detta folkhem med dess många grupperingar av olika slag, där den ena gruppen lever i största nöd, arbetslöshet och elände, där en annan grupp för att icke tryckas allt för djupt ned tvingas gå ut i omfattande konflikter, och där en tredje grupp lever ett parasiterande liv i sysslolöshet och överflöd. Det föreliggande utskottsutlåtandet är ett utslag av det samförstånd och det samarbete, som herr Hansson talade om under remissdebatten. Regeringen har under första huvudtiteln av årets statsverksproposition anhållit om 1,807,100 kronor i anslag för kungliga huset. I utskottet hava socialdemokraterna, med republiken på partiprogrammet, i samförståndets tecken tillsammans med herr Lindmans partis representanter yrkat bifall till regeringens förslag.

Jag kan icke underlåta att i det här ögonblicket en smula dröja vid ett annat anslag, som om någon tid kommer att behandlas av riksdagen, nämligen anslaget till de tusentals arbetslösa i Sverige. För detta ändamål har regeringen enligt statsverkspropositionen begärt sammanlagt tre miljoner kronor under beräkande, att man på detta belopp ändå skall, när det gäller de arbetslösa, kunna göra vissa besparingar. Reflexionerna göra sig verkligen själva. De säkert över 100,000 arbetslösa här i landet skola få dela tre miljoner kronor, och den parasiterande lilla bernadotteska gruppen uppe på slottet skall ensam erhålla i anslag — vi kunna säga arbetslöshetsanslag — över 1,800,000 kronor.

Herr talman! Det finns icke tillstymmelse till förnuft i en sådan hushållning. Vi kommunister måste på det bestämdaste protestera emot ett sådant tillvägagångssätt. I det arbetande folkets namn och i de arbetslösa proletärerens namn protestera vi mot detta tillvägagångssätt. Och jag ber, herr talman, att med principiellt avståndstagande från detta anslag och från monarkien som sådan få yrka avslag på utskottets här ifrågavarande förslag.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Det tillkommer mig att å utskottets vägnar yttra några ord på denna punkt. Det förefaller mig, som om diskussioner om samhällets sociala och ekonomiska struktur icke lämpligen borde föras vid denna punkt.

De anslag som ingå under förevarande huvudtitel äro ju av den beskaffenheten, att även om riksdagen utan vidare avför dem från dagordningen skulle därmed icke de ringaste utsikter för de fattigare klasserna här i landet att omedelbart få en lättnad i sin tunga börda föreligga. De diskussioner som på denna punkt år efter år föras i sista ögonblicket i kammaren kunna således icke få annan och klarare beteckning än en tillfälligt framställd eller framdriven demonstration. Herr Spångberg torde veta, att då riksstaten vid riksdagens början framlägges på riksdagens bord, föreligger också i fråga om första huvudtiteln samma rätt och jag vill säga, med hänsyn till attityderna från kommunistiskt håll år efter år i kammaren, samma plikt för dem i anled-

ning av första som när det gäller övriga huvudtitlar, att framgå med motioner och yrkanden om vad man vill. När kommunisterna icke göra detta, d. v. s. när de icke finna anledning att då riksstaten lägges på bordet behandla första huvudtiteln på samma sätt som övriga huvudtitlar, då kan man hava anledning att misstänka, att man på det hållet icke har klart för sig, efter vilka grunder man vill ersätta monarkien eller det skulle vara intressant att få en anvisning om, efter vilka organisatoriska linjer kommunisterna tänkt sig en annan statsform skall uppbyggas. Det är dock i ett sådant fall icke endast fråga om att *säga* republik och republikanskt styrelsesätt, utan riksdagen måste hava klart för sig, huru ett sådant styrelsesätt skall utformas i vårt speciella fall.

Det är enligt min mening varken mer eller mindre än ansvarslost att handla på det sätt som det år efter år handlas i denna fråga. Lägg upp linjer, lägg upp ett förslag till ny statsform, så få vi diskutera detta. Men man måste veta att man ingen vart kan komma genom att inskränka sig till att blott yrka avslag, då huvudtiteln föreligger i kammaren till slutligt avgörande.

Herr talman! Jag hemställer att, då intet annat material än huvudtiteln och utskottets enhälliga förslag att liksom föregående år bevilja anslaget föreligger, få yrka bifall till vad utskottet yrkat. Jag vill slutligen tillägga det, att en stor del av anslaget under första huvudtiteln ju är arbetsanslag, anslag till byggnadsreparationer jämte underhåll av gamla statsvärden, som riksdagen ansett sig böra anslå medel till.

Jag hemställer sålunda, herr talman, om bifall till vad utskottet föreslagit ifråga om den föreliggande punkten.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 2—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 2, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatsens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dispositionsrätten till reservationer å äldre riksstatsanslag; och

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonder;

bevillningsutskottets betänkande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1928 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt till bevillning av inkomst m. m.; samt

bankoutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank.

Andra kammarens protokoll 1928. Nr 6.

*Ang.
förstärkning
av anslaget
till
Kungl. Maj:ts
hovhållning.
(Forts.)*

§ 6.
Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Rimforså	under 5 dagar fr. o. m. den	4 febr.,
» <i>Grapenson</i>	» 14 » » »	4 »
fru <i>Thüring</i>	» • 6 » » »	3 »
herr <i>Olsson</i> i Hov	» 5 » » »	3 »
» <i>Herou</i>	» 6 » » »	2 »
» <i>Olsson</i> i Mellerud	» 3 » » »	3 »
» <i>Norling</i>	» 4 » » »	2 »
» <i>Jeppsson</i>	» 8 » » »	3 » och
» andre vice talmannen <i>Nilsson</i>	» 6 » » »	3 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.29 f. m.

In fidem
Per Cronvall.